

Sorumluluk kazandırma süreci

Bireysel farklılıklar söz konusu olsa da sorumluluk kazandırma süreci beş temel basamaktan oluşur. Bu basamakları bilmeniz ve buna uygun olarak süreci yönetmeniz faydalı olacaktır.

1. Bilgilendirme: Çocuğun davranışında istenen değişimin gerçekleşebilmesi için önce, çocuğun bu değişim hakkında bilgilendirilmesi gerekir. Kuralların neden konduğu ve sorumluluğun önemi anlatılmalıdır.

2. Takip etme: Çocuk, yapacağı iş hakkında bilgilendirildikten sonra, ona bir süre tanınması ve bu süre içinde işi yapıp yapmadığının takip edilmesi çocuğun sorumluluğu almasını kolaylaştırır.

3. Geri bildirimde bulunma: Eğer çocuk kendisine verilen sorumluluğu yerine getiriyorsa, olumlu sözler söylenerek motive edilmesi gerekir.

4. Hatırlatma: Çocuk sorumluluğu almakta direnç gösteriyorsa olası nedenler çocukla konuşulmalı ve yeniden bilgilendirme yapılmalıdır.

5. Tekrar: Yapılması gerekenlerin sabırlı ve kararlı bir biçimde belirli aralıklarla tekrarlanması çocukta sorumluluk davranışının gelişmesine yardımcı olacaktır.

Sorumluluk Bilinci Kazandırmada Ailenin Rolü

Yaptıklarının sonuçlarını görme fırsatları sağlamak, sosyal açıdan onaylanan ve onaylanmayan davranışları öğretmek, karar verme becerisi kazandırmak, olumlu model olmak bu süreçte ebeveynlerin en büyük sorumluluğudur.

Elbette çocukların "sorumluluk" sahibi bireyler olmaları için cesaretlendirici ve destekleyici bir aile ortamında büyümeleri gerekmektedir. Böyle bir aile ortamı çocuğun kendi kendisine yetmesine fırsat verecek, dolayısıyla öz güvenini ve öz yeterliliğini arttıracaktır. Dilediği gibi giyinen, giysisini seçen, dilediği resmi yapan, yemeğini baskısız bir şekilde yiyen, hareketlerine katı sınırlar getirilmeyen, kişiliğine saygı gösterildiğini gören ve kendini özgürce ifade edebilen çocuklar "ben değerliyim" diye düşünür.

Ev işleri, çocuklara sorumluluk kazandırma ve kendilerini ailenin yararlı ve değerli bir üyesi hissetmelerine yardımcı olması konusunda mükemmel bir basamaktır. Ev işleri ile ilgili belirgin sınırlar içerisinde çocukların seçim şanslarının olması da sorumluluk kazandırmanın anahtarıdır.

Kalıcı davranış değişikliğinin oluşabilmesi için; o konudaki uygulamaların çocuğun kendi özgür seçimlerinden ve içsel motivasyonundan kaynağını alması gerektiği unutulmamalıdır. Tamamen dışsal kontrolden kaynağını alan bir motivasyon sadece geçici bir davranış değişikliğine yol açar.

Unutulmamalıdır ki, sorumlu çocuklar ancak sorumlu aileler tarafından yetiştirilir.

Çocuklar sorumluluk aldıkça, aldığı sorumluluğun olumlu ve olumsuz sonuçlarına katıldıkça ve olumlu davranışları pekiştirildikçe sorumluluklarını öğrenirler. Ancak bunun için ebeveynlerin de bilinçli bir tutum benimsemesi şarttır.

SORUMLULUK BİLİNCİ KAZANDIRMA

(VELİ BROŞÜRÜ)

Sevgili anne - babalar,

Hepiniz özgüveni gelişmiş, kendine yetebilen, kendine ve diğerlerine saygılı davranan, kendi kararlarını verip bunları başarı ile uygulayabilen ve davranışlarının sorumluluğunu alabilen çocuklar yetiştirmeyi hedefliyorsunuz. Bunun için küçük yaşlardan itibaren çocuğunuza sorumluluk bilinci kazandırmanız gerekir.

Çocuklara sorumluluk bilinci kazandırmanın önemi

Sorumluluk bilinci, aşamalı olarak gelişen bir beceridir. Çocuklar sabah yataklarından kalktıklarında bir anda sorumluluk sahibi bireyler olmazlar. Sorumluluk bilinci, yaşamın ilk yıllarından itibaren çocuğun öncelikle anne babasından, daha sonra sosyal çevresinden öğrendiği ve geliştirdiği bir beceridir.

Çocuğun sorumluluk alması duygusal, sosyal, zihinsel ve bedensel gelişimi açısından önemlidir. Kendi ihtiyaçlarını tek başına karşılama becerisini kazanan çocuğun, yetişkinlere duyduğu bağımlılık giderek azalır, kendine olan güveni artar.

Sorumluluk almaktan kaçan insanların, her zaman suçlayacağı birileri vardır.

Ebeveynler olarak neler yapmalısınız maddeler halinde ele alalım.

1. Sorumluluk verirken çocuğunuzun yaşını ve gelişim dönemini göz önünde bulundurun. Yapamayacağı, yaşından büyük sorumlulukları vermekten kaçının.
2. Verdiğiniz sorumluluğun çocuğun kişilik özelliklerine ve ilgilerine uygun, onu motive edici olmasına dikkat edin. Verdiğiniz görevi sadece siz istediğiniz için değil, kendisi de istediği için yapması daha kıymetlidir.
3. Belli sınırlar dâhilinde seçim yapmasına izin verin. Alternatifler sunarak seçme şansı verirseniz, kendi kararlarını benimseyip uygulama olasılığını arttırmış olursunuz.
4. Sorumluluklarını yerine getirdiğinde onu destekleyerek (aferin, çok güzel oldu, teşekkür ederim gibi) motive olmasını sağlayabilirsiniz. Bu yaklaşım çocuğun kendine olan güvenini besleyecektir.
5. Çocuğunuzun yapamadıkları yerine süreç içindeki çabasına odaklanın. Onunla kurduğumuz iletişim dilinizin yapıcı olması ve ona ne mesaj verdiğiniz çok önemlidir. Eğer sonucu değil gayreti takdir ederseniz, çocuğunuz umutsuzluk ve motivasyon kaybı yaşamaz, aksine çabasını arttırma azmi geliştirebilir.
6. Mükemmellik beklemeyin. Bir yetişkin kadar sorumlu olmasını beklemek hata olacaktır. Onun bir çocuk olduğunu ancak bu kadarını başarabileceğini unutmayın.
7. Suçluluk duygusuna kapılmadan hata yapabilme olanağı tanıyın. Eğer eleştirmeniz gerekiyorsa çocuğunuzun değil, davranışını eleştirmeye dikkat edin. Sorumluluklarını yerine getirmediği zaman ona "tembel", "pasaklı", "sorumsuz" gibi etiketleyici kelimeler kullanmayın.
8. Çocuğunuzun sorumluluğunu üzerinize almayın. Sorumluluk sahibi bir birey olmasını istiyorsanız davranışının sonucunu görmesine alan tanımanız gerekmektedir.

9. Bireysel sorumluluk, toplumsal sorumluluğun anahtarıdır. İlk önce çocuğun kendi ile ilgili sorumluluklarını (üstünü giyinmek, oyuncaklarını toplamak vb.) öğrenmesini desteklemeniz gerekir. Daha sonra ev ile ilgili sorumlulukların (pazar günü sabah kahvaltısına yardım etmek, masayı kurmak vb.) paylaşımını yapmak uygun olacaktır. Son olarak sosyal sorumluluklar konusunda çocuğunuza model olarak (ağaç dikmek, ihtiyacı olanlara yardım etmek, çöpleri yere atmamak vb.) sorumluluk bilinci kazanmasını destekleyebilirsiniz.

10. Aile bireylerinin bu süreçte tutarlı tepkiler vermesi önemlidir. Süreçte anne ve baba olarak ortak tutum benimsemelisiniz.

11. Tüm aile üyelerinin bir araya gelerek sorumluluklar üzerine sohbet etmesi ve herkesin görevlerinin üstünden geçilmesi faydalı olabilir. Evde iş bölümü yapılıyor ve herkes birbirine yardımcı oluyorsa çocuklar da bu sürece kendiliğinden dâhil olurlar.

12. Sorumluluk çizelgesi hazırlamanız çocuğunuz için görevleri daha somut hale getirecektir. Bu şekilde kendi sorumluluklarını yerine getirmeyi unutan çocuğunuza yardımcı olabilirsiniz. Sorumluluk duygusu kısa sürede birkaç değişiklik ile kazandırılacak bir şey değildir. Emek vermek, çaba göstermek ve çocuğa model olmak gerekir. Bu süreçte en önemli şey, çocuğunuz sizinle işbirliği yapsa da yapmasa da onu koşulsuz sevdiğinizi ve ona değer verdiğinizi hissettirmenizdir.

